

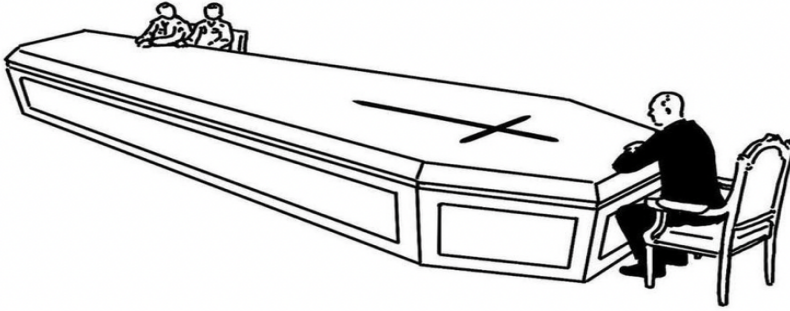
Nükleer Savaş Tehdidi Altında...

Bu makale **8 Mart 2022** tarihinde mukavemet.org, izafi.org, doganalpdemir.com internet sitelerinde yayınlanmıştır.

DOĞAN ALPASLAN DEMİR

GİRİŞ

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı ve Putin'in açıklamaları nükleer savaş olasılığını dünya gündeminin ilk sıralarına yerleştirdi. Mümkün mü? Putin o kırmızı düğmeye basar mı yoksa blöf mü yapıyor?

TANCO

Kaynak: KyivPost 3 Mart 2022.

Fıkra eski ama güncel. Birinci Körfez Savaşı yıllarında farklı versiyonları çok anlatılıyordu.

ABD başkanı Bush ziyaret amacıyla Irak'a gider. Saddam'la görüşürler. Görüşmenin sonunda Saddam Bush'u bir kenara çekerek "yeni bir oyun öğrendim, bunu mutlaka denemelisin" der. Saddam'ın sarayında bir odaya birlikte girerler. Ortada sıradan bir koltuk ve kol dayama yerinde kırmızı bir düğme bulunmaktadır. Saddam:

-Otur ve şu kırmızı düğmeye bas!

Başkan Bush oturur ve düğmeye bastığı anda yukarıdan bir kova soğuk su başından aşağı dökülür. Saddam çok eğlenmiş ve kıkır kıkır gülmektedir. Bush Saddam'a "Fuck you" diyerek ayrılır Irak'tan. Bir zaman sonra Saddam ABD'ne iade-i ziyarete gelir. Bush misafirini ağırladıktan sonra o da "yeni oyuncağını" göstermek ister. Birlikte oyun odasına giderler. Yine aynısından bir odanın ortasında koltuk ve bir kırmızı düğme vardır. Saddam içinden "neyse ki yanımda yedek kıyafetim var" der. Koltuğa oturur ve kırmızı düğmeye basar. Hiçbir şey olmaz. Saddam belki yeterince basamamışım diyerek defalarca basar düğmeye. Bu sırada Bush gülmekten yerde tepinmektedir. Saddam kızar:

-Ne biçim oyun bu, ben Irak'a dönüyorum.

Bush hala gülmekten kırılmaktadır ve Saddam'ın arkasından seslenir:

-Hangi Irak'a?

Dünyada nükleer silahlar

Samanyolu galaxisinden çok yüksek teknolojiye sahip uzaylılar dünyamızı ziyaret etmiş; gezmişler, incelemelerde bulunmuşlar. Nükleer silahları görünce şaşırılmışlar. Dünyayı temsil edenlere şöyle demişler:

Bu kadar nükleer silahı galaksiyi yok etmek için ürettiyseniz yeterli olmaz; dünyayı yok etmek içinse gereksiz derecede fazla.

Yerkürede 9 ülkenin nükleer silahlara sahip olduğu biliniyor. Rusya ve ABD tüm nükleer silahların %90'ına sahipler.

Total: 12,705

	Russia: 5,977 ↑
	US: 5,428 ↓
	China: 350 ↑
	France: 290 =
	UK: 225 ↑
	Pakistan: 165 ↑
	India: 160 ↑
	Israel : 90 =
	North Korea: 20 ↑

Kaynak: Federation of American Scientist February 23, 2022.

Nükleer silahlar konusunda en çok tartışılan konuların başında nükleer silah kullanılmasındaki karar süreçlerinin nasıl çalıştığı ve ne kadar sürede aktif hale getirileceği gelmektedir. Askeri strateji uzmanları, ABD ve Rusya'nın devlet başkanının emrinden sonra 1-5 dakika içinde nükleer silahların ateşlenebileceğini ifade ediyorlar. Denizaltılardan yapılacak nükleer saldırıların ise emirden yaklaşık 15 dakika sonra başlayabileceği iddia ediliyor. Ama daha çok tartışılan ve merak edilen konu, kırmızı düğmeye basma kararının başkanın önüne hangi süreçlerle geldiği ve başkanın bu karar konusundaki keyfiliğinin nasıl denetlenebildiği... Dünyadaki genel kanı Rusya Başkanı Putin ile Kuzey Kore Başkanı Kim Jong Un'un keyfi kararlarını süzecek mekanizmaların oldukça zayıf olduğu doğrultusunda.

Nükleer savaş gündeme neden geldi?

Nükleer savaş konusu 1945 yılından beri zaman zaman konuşulsa da ciddi bir saldırı olasılığı ender olarak gündeme taşınmıştır. Hâkim görüşe göre nükleer silahların caydırıcılık dışında bir fonksiyonu bulunmuyor. Çünkü topyekûn bir nükleer savaşın mevcut uygarlığımızı ortadan kaldıracağına ve dünya nüfusunun büyük kısmının öleceğine kimsenin kuşkusu yok.

Nükleer savaş konusu gündeme geldi çünkü Ukrayna'ya yapılan askerî harekât Putin'in umduğu gibi gitmiyor. Rusya beklediğinden çok daha fazla kayıp verdiği gibi kendi ülkesinde de çatlak sesler artıyor. Hatırlarsanız ABD Irak'ı "nükleer silahları var" iddiasıyla işgal etmiş, ABD Dış İşleri Bakanı Powell bu iddiayı kendilerinin uydurduğunu itiraf etmesine rağmen Batı'nın desteğini kaybetmemişti. Oysa Rusya hem ABD'nin hem de Avrupa'nın ağır ekonomik yaptırımlarıyla ve izolasyon tehdidi ile karşı karşıya gelmiş durumda.

Putin kırmızı düğmeye basar mı?

Koşulların dayatması ve Rusya Cumhurbaşkanı'nın "nevi şahsına münhasır" özellikleri bir araya gelince Putin'in nükleer silahları hazır hale getirilmesi talimatı vermesi "normal" kabul ediliyor. Kanada Barış Araştırmaları Derneği Başkanı ve uluslararası siyaset profesörü olan Erika Simpson, Putin'in kişiliğinin dikkate alınması gerektiğine vurgu yapıyorⁱⁱⁱ. Yine de nükleer savaşın (Rusya için de) korkunç bir yıkım getirecek olması, Putin'in kırmızı düğmeye basma olasılığını düşürüyor. Evet, olasılık düşük, ancak ABD ve SSCB'nin Küba füze krizinden^{iv} beri dünyamız en yüksek nükleer savaş tehdidi ile karşı karşıya. Öte yandan, krizin tırmanma dinamiklerini etkileyen diğer etmenleri irdelemekte yarar var.

Nükleer savaş tehdidinin dinamikleri

Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenski, Rusya'nın harekâta devam etmesi ve sivil ölümlerinin artması üzerine NATO'dan yardım isteyerek Ukrayna hava sahasının Rusya'ya kapatılmasını ve uçuşa yasak bölge oluşturulmasını istedi. Kaldı ki yakın zamana kadar Ukrayna'nın NATO üyeliği gündemdeydi. Açıklama NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'den geldi ve Rusya'nın Ukrayna'daki savaşını derhal

durdurması ve tüm kuvvetlerini koşulsuz olarak Ukrayna'dan geri çekmesi çağrısında bulundu. Ancak NATO'nun Ukrayna'ya askeri yardımda bulunmasının söz konusu olmadığını, Ukrayna hava sahasının NATO tarafından kapatılmasının 3. Dünya Savaşı sebebi olacağını söyledi. Zelenski, Jens Stoltenberg'in açıklamasına sert bir tepki vererek Budapeşte Memorandumu'nda^v kendilerine verilen güvenlik güvencelerinin ABD ve İngiltere'nin yerine getirmediğini söyleyerek NATO'yu sivil ölümlere sebep olmakla suçladı.

NATO'nun Rusya'ya yaptırım ve kınama ile yetinmesi nükleer savaş olasılığını bir nebze azaltmış denilebilir. Öte yandan emperyal güçlerin Budapeşte Memorandumu ile aslında "taşları bağlayıp köpekleri saldıkları" açıkça görülmektedir. Olasıdır ki Ukrayna Rusya'ya kafa tutarken bu anlaşmanın kendilerini koruyacağını varsayıyordu.

Putin Ukrayna'ya saldırırken NATO'nun hareketsiz kalacağını, soğuk savaştan sonra misyon değiştirdiğini öngörmüş olmalı. Budapeşte Memorandumu'nun kendisine karşı kullanılacağını bildiği için Ukrayna'nın Çernobil nükleer santralinde plütonyum esaslı atom bombası yaptığını, bir yandan da biyolojik silah ürettiğini açıkladı. Ancak uluslararası siyaset bilimciler Putin'in kötü bir satranç oyuncusu olduğunu, Ukrayna saldırısının pek çok stratejik hata içerdiğini iddia ediyorlar. Rusya'nın askeri olarak beklediği kadar başarılı olmaması nedeniyle, Putin'in Ukrayna'ya karşı daha agresif olabileceği, bunun sonucu olarak Batı'nın tepki ve yaptırımlarının da artabileceği öngörülmektedir. Zincirleme olarak Putin de Ukrayna'yı destekleyen ülkelere karşı söylemini sertleştirecek, Rusya içindeki muhaliflere karşı daha acımasız hale gelecektir.^{vi} Bütün bu koşullar, Putin'in kişilik yapısı, "tek adam rejiminin" denetimden yoksun dinamikleri bir araya geldiği zaman, nükleer savaş tehdidinin her zamankinden daha fazla olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Son olarak Hamburg Üniversitesi Barış Araştırmaları ve Güvenlik Politikası Enstitüsü'nde silah teknolojileri üzerinde araştırmalara başkanlık eden, nükleer savaş, silahların kontrolü ve yayılmasının önlenmesi için çalışan Ulrich Kühn'ün Almanya'da "Taz" gazetesiyile yaptığı söyleşideki görüşlerini aktarmak istiyorum.^{vii}

Ulrich Kühn, Rusya'nın yıllardır tartıştığı, planladığı "Rus nükleer doktrini" üzerine önemli açıklamalar yapmış. Bu doktrinin dayandığı varsayımına göre Rusya bir konvansiyonel savaşta geride kaldığını, kendi varlığının tehdit edildiğini ve köşeye sıkıştırıldığını hissederse, diğer tarafa (Batı, NATO, ABD) sinyal vermek için bir veya iki "taktik nükleer savaş başlığı" kullanabilir. Kühn, "taktik nükleer savaş başlığı" kavramına da açıklık getirmiş. Bu silahların kıtalararası menzilli "kıyamet bombalarına" nispeten daha küçük nükleer savaş başlıkları olduğunu ve kısa menzilli füzelere veya uçaklara monte edildiğini, ıssız bir orman üzerinde veya Baltık Denizi üzerinde patlatılabileceği endişesini dile getiriyor. Haklı olarak böyle bir "taktik" girişimin sonuçlarını kestirmenin mümkün olmadığını ama en kötü senaryonun göz önünde bulundurulması gerektiğini söylüyor.

Nükleer silahların karşılıklı bir denge halinde olmasının 3. Dünya Savaşı'na sebep olabilecek çatışmaları engelleyeceği ve tarafların nükleer caydırıcılık nedeniyle sorunları masa başında çözmek zorunda olacaklarına dair iddia günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Peki çözüm nedir? Barış mı?

Hangi Barış?

Ukrayna savaşıyla beraber tüm dünyada yükselen "Barış" nidasının samimiyetinden şüphe etmesem de içerdiği anlama oldukça mesafeli olduğumu söylemek isterim. Ne anlıyoruz "Barış" dediğinde? "Sevgi ve barış gelsin" diye yazdığımızda nasıl bir dünyayı tarif ediyoruz?

Şunu açıkça ifade etmek isterim; barış, eski deyimle sulh sözcüğü eşit taraflar arasındaki bir uzlaşmayı tarif eder. Eşit olmayan taraflar arasındaki "Barış", güçlünün çıkarlarının ve konforunun teminatı olarak dayatılır.^{viii} Eşit olmayan tarafların barışı, zayıf olanın boyun eğmesi, isyan etmeden sömürülmeye izin verdiği anlamını taşır. Kişilerin, cinslerin, ülkelerin, sınıfların, dinlerin, ırk ve kimliğe dayalı eşitsizliklerinin olduğu her yerdeki "barış talebi" zayıf olana "sus ve yerine otur" anlamı taşır. Savaşlara bu gözle bakmayı deneyelim mi?

DİPNOTLAR

ⁱ Körfez Savaşı döneminin favori fıkralarından biriydi. Ben aslını koruyarak yeniden yazdım.

ⁱⁱ Eski bir siyasi fıkrayı günümüze uyarladım.

ⁱⁱⁱ How realistic is Vladimir Putin's nuclear threat? AL JAZEERA, 3 Mar 2022.

^{iv} Küba füze krizi: ABD'nin Türkiye ve İtalya'ya, SSCB'nin ise Küba'ya nükleer başlıklı füze yerleştirmesi ile başlayan; Ekim 1962'de dönemin iki süper gücünü karşı karşıya getiren ve dünyayı nükleer savaş tehdidi altında bırakan bunalımdır. (Vikipedi)

^v Budapeşte Memorandumu, 5 Aralık 1994 tarihinde Macaristan'ın Budapeşte kentinde düzenlenen AGİT konferansında imzalayan taraflarca Belarus, Kazakistan ve Ukrayna'nın Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması'na katılımıyla imzalanan siyasi anlaşmadır. Memorandum ilk olarak üç nükleer güç olan Rusya, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık tarafından imzalanırken diğer nükleer güçler olan Çin ve Fransa ise ayrı belgelerde biraz daha zayıf bireysel güvenceler verdi.

Memorandum, Ukrayna, Beyaz Rusya ve Kazakistan'ın toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına yönelik tehditlere veya güç kullanımına karşı güvenlik güvenceleri de içermektedir. Sonuç olarak, 1994 ve 1996 yılları arasında Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ukrayna nükleer silahlarından vazgeçti. (Vikipedi)

^{vi} Putin, yakın bir zaman önce "savaş karşıtı" açıklamalar yapanlara 15 yıla kadar hapis cezası öngören yasayı imzaladı.

^{vii} Röportajın tamamını Almanca olarak okuyabilirsiniz: <https://taz.de/Waffenexperte-ueber-Russlands-Aggression/!5838971/>

^{viii} Kızılderililer beyaz adamlarla her sulh çubuğu içtiğinde eskisinden daha kötü koşullara razı olmak zorunda kalmışlardır.